

مسئولیت بین المللی دولت ها در ترویج خشونت و افراطی گری طبق اسناد بین المللی

عسل حاجی رضائی^۱

^۱ کارشناس ارشد حقوق بین الملل دانشگاه علوم تحقیقات تهران

نویسنده مسئول:

عسل حاجی رضائی

شماره ۲۳ / بهار ۱۴۰۰ / ص ۴۴-۵۱
مجله علمی پژوهش در حقوق، فقه، فلسفه و الهیات (سال هفتم)

چکیده

امروزه خشونت و افراطی گری در دنیا افزایش پیدا کرده است و دلیل آن هم عدم همکاری دولت ها و نهادهای بین المللی در دستیابی به اهداف مندرج در قواعد و اسناد بین المللی در سرکوب خشونت و افراطی گری است. مقاله حاضر به بررسی مسئولیت بین المللی دولت ها در ترویج خشونت و افراطی گری طبق اسناد بین المللی می پردازد. و به این پرسش پاسخ می دهد که آیا دولت ها طبق اسناد بین المللی در ترویج خشونت و افراطی گری مسئولیتی دارند؟ آیا شورای امنیت تاکنون قطع نامه ای صادر کرده است؟ در پاسخ به پرسش بالا میتوان این فرضیه را مطرح کرد که دولت ها مسئولیت دارند که عاملان آن را مجازات و سرکوب نمایند. هم چنین تعهداتی دارند که طبق قطع نامه ها و مقررات حقوق بین الملل به مبارزه با آن پرداخته و همکاری های بین المللی در سرکوب آن ها داشته باشند.

کلمات کلیدی: خشونت، افراطی گری، ترویج منع خشونت، مسئولیت دولت ها

۱- مقدمه

خشونت و افراطی‌گری واژه‌ای است که هم در یک نهادی کوچک مانند خانواده و هم برنهادی بزرگ مانند جامعه بین‌الملل رخ می‌دهد. خشونت یعنی استفاده از زور فیزیکی به منظور قرار دادن دیگران در وضعیتی برخلاف میل و خواست آن‌ها است. در کل دنیا از خشونت به عنوان ابزاری برای کنترل، سرکوب و متوقف کردن اغتشاشگران در برابر نگرانی‌های مربوط به اجرای قانون و مقررات در یک منطقه خاص است. افراطی‌گری نیز به معنای زیاده‌روی و از حد گذشتن است. بنابراین خشونت و افراطی‌گری نیز به معنای زیاده‌روی یعنی از حد گذشتن با استفاده از ابزارهای فیزیکی جهت اعمال فشار و تحمیل خواسته‌های خود به دیگران است. درواقع خشونت و افراطی‌گری در برابر آزادی و برخورداری بشر از حقوق خویش است. امروزه خشونت و افراطی‌گری در دنیا افزایش پیدا کرده و دلیل آن‌هم نبود ضمانت اجرایی لازم برای پیشگیری از تجاوز، خطاها و زیاده‌طلبی دولت‌ها و نبود مسئولیت بین‌المللی آن‌ها، عدم همکاری دولت‌ها و نهادهای بین‌المللی در دستیابی به اهداف مندرج در قواعد و اسناد بین‌المللی، برتری تصمیمات سیاسی بر موازین و مبانی حقوقی به ویژه حقوق بشر و حقوق بشردوستانه است. درمقاله حاضر بعد از آشنا شدن با مفاهیم خشونت و افراطی‌گری به مسئولیت بین‌المللی دولت‌ها در ترویج خشونت و افراطی‌گری در اسناد بین‌المللی خواهیم پرداخت.

۲- مفاهیم خشونت و افراطی‌گری

«خشونت» کلمه‌ی عربی است، که در لغت به معنای «خشن شدن، درشت شدن و (ضد نرمی)» است. و ریشه «خشن» به معنای تندی در برابر نرمی «(محمد ابن مکرم، ج ۱۳، ص ۱۴۰)» و نیز به معنی زبری در برابر صافی و همواری است. صفت «خشن» گاهی برای توصیف اشخاص نیز استفاده می‌شود و در این صورت به معنای شدید و نیرومند است. تعاریف متعددی از خشونت ارائه شده است. اما کمتر تعریفی از آن وجود دارد که جامع باشد، و تمامی خشونت را در بر گرفته باشد. به عنوان مثال مرکز کنترل بیماری و پیشگیری^۲، خشونت را این گونه تعریف می‌کند: «صدمه‌ای که به طور عمدی وارد شده باشد» که شامل ضرب و جرح و همچنین دخالت‌های قانونی و آسیب به خود می‌شود. «خشونت» در ادبیات علوم اجتماعی و حقوقی معنای متفاوتی دارد؛ چنانچه از دیدگاه اجتماعی، خشونت را اعمال یک نیروی فیزیکی بر یک شیء یا فرد یا گروه اجتماعی تعریف می‌کند: «خشونت و پرخاشگری را از نظر مفهومی می‌توان کنشی عملی در نظر گرفت که از جانب فرد یا افرادی و از روی اراده و آگاهی به منظور آسیب‌رسانی فیزیکی یا روحی و روانی به دیگران انجام می‌پذیرد.» (میر جعفری، اصغر، ۱۳۷۸، ص ۳)

۳- عوامل ترویج خشونت و افراطی‌گری

عوامل ترویج خشونت و افراطی‌گری به سه دسته تقسیم می‌شوند عوامل فشار، عوامل تحریک‌کننده و عوامل زمینه‌ای (Davies, Lynn 2009, 22)

۳-۱- عوامل فشار

یکی از عواملی که منجر به ترویج خشونت و افراطی‌گری می‌شود و افراد به را به سمت خشونت و افراطی‌گری سوق می‌دهد عوامل فشار است از جمله آزار و اذیت گروه‌های قومی، نابرابری جنسیتی، تبعیض نژادی، دسترسی محدود به کیفیت آموزش مرتبط، انکار حقوق و آزادی‌های مدنی، (<https://www.theatlantic.com>)

۳-۲- عوامل تحریک‌کننده

از دیگر عوامل ترویج خشونت و افراطی‌گری عوامل تحریک‌کننده هستند که از این عوامل می‌توان به گروه‌های افراطی‌گری و خشونت‌آمیز سازمان‌یافته اشاره کرد که با درآمد و یا اشتغال برنامه‌های مؤثری را در اختیار اعضا قرار می‌دهند. این گروه‌ها هم‌چنین می‌توانند اعضای جدیدی را با ارائه راه‌حل‌های شکایات و وعده‌های ماجراجویی و آزادی جذب کنند. علاوه بر این گروه‌ها به راحتی از یک شبکه اجتماعی حمایت می‌کنند. (Ibid.)

² Center for Disease Control and Prevention, (CDC)

۳-۳ عوامل زمینه‌ای

از جمله عواملی که زمینه مناسب برای ظهور گروه‌های افراطی‌گری و خشونت‌آمیز را توسعه و گسترش می‌دهند فقدان حاکمیت قانون، فساد و جنایت و دولت‌های شکننده است.

- از جمله این رفتارها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد
- شکست خانوادگی، یا شکست در ارتباط دوستی
- به‌طور ناگهانی ترک تحصیل کردن
- تغییر در رفتار و تغییر در نوع آداب غذا، لباس، مدرسه، امور مالی
- تغییر در نگرش و رفتار نسبت به دیگران، نظرات اجتماعی، رد اقتدار، عدم ارتباط اجتماعی، (Younis, Sara Zeiger, 2015, 2)

۴-۲ مسئولیت دولت‌ها در جلوگیری ترویج خشونت و افراطی‌گری

دولت‌ها از چند روش می‌توانند با ترویج خشونت و افراطی‌گری به مبارزه بپردازند.

۴-۲-۱ ارجحیت حقوق جامعه بر حقوق فردی

- دولت‌ها در برابر ممنوعیت ترویج خشونت و افراطی‌گری مسئولیت‌هایی را بر عهده‌دارند از جمله این‌که
- یکی از روش‌های مقابله با خشونت و افراطی‌گری این است که قوانین و سیاست‌ها را به کار ببرند که رفتار بد و خشونت را سرکوب کرده و برای عاملان آن مجازات تعیین نمایند.
 - روش دیگر، به کارگیری قوانین و مقرراتی که تلاش کند، ترویج خشونت را به‌عنوان «جرائم یا اعمال نفرت‌انگیز» تعریف کند؛ و در مواردیکه، «محتوای سخنان شامل تحریک مستقیم به شورش برای رسیدن به اهداف باشد، از آن‌ها حمایت نکنند.» (Abigail, Levin, 2010, p177)

۴-۳ برنامه‌های آموزشی

- «جهانی‌سازی و جهانی‌شدن بر ترویج خشونت در جهان و به‌ویژه منطقه غرب آسیا و شمال آفریقا تأثیرات بسزایی دارد؛ حکومت‌های غربی به‌ویژه آمریکا با تأکید بر سیاست‌های هژمونی^۳ خود و تلاش برای گسترش ارزش‌های غربی در قالب جهانی‌سازی، موجب از بین رفتن ارزش‌های فرهنگی بومی در جوامع اسلامی شده‌اند، برای رفع این معضل:
- عدالت در تعاملات جهانی‌شدن، در برابر جهانی‌سازی امری ضروری است.»
 - همچنین، «تأثیر آموزش و برنامه‌های آموزشی در انتقال و ترویج ارزش‌های فرهنگی و جلوگیری از ترویج خشونت را نباید نادیده گرفت؛ حال در راستای آموزش بر رفع ناآگاهی و دانش‌افزایی، افزایش تعامل و آستانه‌ی تحمل، آموزش مهارت‌ها و راه‌حل‌های جایگزین به‌جای خشونت و کاهش هیجان قهرمانانه در اقدامات تروریستی و آموزش در راستای ترویج ارزش‌های فرهنگی می‌بایست علاوه بر رویکرد کیفیتی، نگرش کمی‌تری را نیز مدنظر قرار دهد.» (<http://www.mehrnews.com/news/2428259>)

۴-۴ اقدامات پیشگیرانه

دولت‌ها می‌بایست در مقابل ترویج خشونت و افراطی‌گری طیف وسیعی از اقدامات پیشگیرانه و مداخلات را برای مقابله با آن در برداشته باشند. و با این اقدامات پاسخ افراطی‌گری و خشونت را بدهند. ممنوعیت ترویج خشونت را به‌صورت یک فرهنگ در میان مردم گسترش دهد. و این کار باید بر روی تک‌تک افراد جامعه انجام بگیرد. و بودجه کافی نیز برای این اقدام داشته باشد. (House of Commons, 2010, pp53-60)

^۳. هژمونی در روابط بین‌الملل که فرادستی، سلطه‌جویی، چیرگی‌خواهی، سیادت‌طلبی و استیلاخواهی گفته‌شده، به وجود یک قدرت بدون رقیب جهانی که هیچ منازعی در سطح جهان نداشته باشد، اطلاق می‌شود.

۴-۵- همکاری بین‌المللی و تبادل اطلاعات

از آنجایی که خشونت و افراطی‌گری در جهان گسترش پیدا کرده است بنابراین دولت‌ها می‌بایست برای مقابله با آن با یکدیگری همکاری و تبادل اطلاعات را ایجاد نمایند. همکاری میان دولت‌ها علیه خشونت و افطاری‌گری ابتدا در کشورهای اتحادیه اروپا اتفاق افتاد به‌صورت موافقت‌نامه دوجانبه برای مقابله با افراطی‌گری و خشونت بوده است. طبق این موافقت‌نامه دولت‌ها موظف به ارائه آموزش به متخصصان و مدارس، جامعه مدنی بودند تا افرادی که با خشونت و افراطی‌گری بودند مقابله نمایند. درواقع همکاری بین‌المللی اطلاعات و تبادل دانش را بالا برده و از خشونت و افطاری‌گری جلوگیری می‌کند بنابراین دولت‌ها می‌بایست اقدامات بین‌المللی را افزایش دهند. (Jan Björklund, 2011, p.40-50)

۵- تعهدات دولت‌ها برای مقابله با ترویج خشونت و افراطی‌گری طبق و اسناد بین‌المللی

۵-۱- اعلامیه جهانی حقوق بشر

«اگرچه اعلامیه‌ی جهانی حقوق بشر صریحاً ترغیب به نژادپرستی یا تنفر مذهبی را ممنوع نمی‌کند، آزادی بیان در تعدادی از بندهای کلی اعلامیه، موضوع محدودیت قرار گرفته است.

در اعلامیه، ماده ۲۹، همچون ماده ۷، تحریک به تبعیض را ممنوع می‌کند. تاریخچه‌ی این مقررات نشان‌دهنده‌ی این موضوع است که بیشتر تهیه‌کنندگان، آن مقررات را مجوزی می‌دانند برای محدود کردن ترغیب و تحریک به تنفر.» (Stephanie, Farror, 2008, p.14)

علاوه بر این، این مقررات بیانگر این است که «اگرچه اعلامیه‌ی جهانی شامل بندی ضد خشونت نمی‌شود، مقررات مربوط به حمایت عادلانه و برابر به‌صورت قابل‌توجهی مجوز محدودیت ترویج خشونت را می‌دهد.» (Ibid, p.14)

ماده ۷ در جمله دوم، حق تساوی و یکسان حمایت عادلانه و برابر قانون را اعلان می‌کند، این ماده یک روش را بیان می‌دارد که توسط آن عدالت به‌طور مساوی تضمین می‌شود:

«همه حق دارند تا در برابر هرگونه تبعیضی که ناقض این اعلامیه باشد و نیز در برابر هرگونه تحریکی که به هدف چنین تبعیضی صورت گیرد از پشتیبانی یکسان قانون برخوردار شوند.» (UDHR, art.7) «این بند با توجیه حمایت در برابر تبلیغ ملی، نژادپرستی و خصومت مذهبی و نفرت اتخاذ شده است؛ و علی‌رغم ماده ۱۹^۵ که از آزادی بیان حمایت می‌کند، این ماده از سخنانی که تحریک به تبعیض می‌کند، حمایت نمی‌کند» (Kevin, W. Saunders, 2011, p.104)

۵-۲- کنوانسیون بین‌المللی محو هر نوع تبعیض نژادی

«کنوانسیون بین‌المللی حذف تمام اشکال تبعیض نژادی در مارس ۱۹۶۶، توسط سازمان ملل متحد برای امضا مفتوح گردید» (Speech, New York University, 2011, p.104) این کنوانسیون، یکی دیگر از ابزار بین‌المللی مرتبط با ترویج خشونت است به‌ویژه در ماده ۴. ماده ۴ کنوانسیون

بین‌المللی محو هر نوع تبعیض نژادی، دولت‌های عضو را متعهد می‌سازد «هرگونه تبلیغات یا سازمان‌های مبتنی بر تفکر و تئوری برتری یک نژاد یا گروهی از انسان‌های متعلق به یک‌رنگ یا قومی خاص را محکوم نموده و اقدامات فوری و مثبت برای از بین بردن این تئوری‌ها و اعمال را انجام دهند و بدین منظور، باید هرگونه تبعیض نژادی یا تبلیغ برای آن را طبق قانون، جرم قابل مجازات اعلام نمایند و سازمان‌ها و تبلیغات سازمان‌یافته مربوط به تبعیض نژادی را غیرقانونی اعلام کنند.

بدین منظور، با توجه به اصول مندرج در اعلامیه جهانی حقوق بشر و حقوق درج‌شده در ماده ۵ کنوانسیون^۴:

۴. ماده ۲۹ «۱. هرکس در قبال جامعه‌ای که در آن رشد آزادانه و کامل شخصیت وی ممکن باشد وظیفه‌ای دارد ۲. برای اجرای این حقوق، هرکس فقط باید در برابر محدودیت‌هایی قرار گیرد که توسط قانون صرفاً به هدف تامین شناسایی و احترام به حقوق و آزادی‌های دیگران و برآوردن مقتضیات منصفانه اخلاق، نظم عمومی و رفاه همگانی در یک جامعه دموکراتیک تعیین می‌شود ۳. این حقوق و آزادی‌ها در هیچ موردی نباید خلاف اهداف و اصول سازمان ملل متحد باشد.»

۵. ماده ۱۹ «هرکس حق آزادی عقیده و بیان دارد؛ این حق دربرگیرنده آزادی داشتن عقیده بدون مداخله، و آزادی درجست و جو، دریافت و انتقال اطلاعات و عقاید از طریق هر نوع رسانه‌ای بدون در نظر گرفتن مرزها می‌شود.»

۶. ماده ۴ و ماده ۵ شامل حق‌های آزادی فکر، وجدان، مذهب، عقیده و بیان و برگزاری انجمن‌ها و تجمعات صلح آمیز می‌شود.

- هرگونه اشاعه‌ی افکار مبتنی بر برتری نژادی یا تحریک به تبعیض نژادی، همچنین اعمال زور یا تحریک به چنین اقداماتی علیه نژاد یا گروهی از دیگر رنگ‌ها یا قومیت‌ها و همچنین اقدام به مساعدت به اقدامات نژادی من جمله، کمک مالی به آن فعالیت‌ها را، به موجب قانون، جرم قابل مجازات اعلام می‌کند؛
 - سازمان‌ها و همچنین برنامه‌ریزی‌ها و هر نوع فعالیت‌های تبلیغاتی که تبعیض نژادی را ترویج و تحریک می‌کند را ممنوع اعلام می‌کند و مشارکت در چنین سازمان‌ها یا فعالیت‌هایی را به عنوان جرم قابل مجازات به موجب قانون شناسایی می‌کند؛
 - به مسئولان عمومی یا مؤسسات عمومی یا ملی یا محلی، اجازه‌ی ترویج یا تحریک به تبعیض را نمی‌دهد^۷.
- این ماده شش اقدام زیر را پوشش می‌دهد:
- ۱- اشاعه‌ی افکار مبتنی بر برتری نژادی
 - ۲- اشاعه‌ی افکار مبتنی بر تنفر نژادی
 - ۳- تحریک به تبعیض نژادی
 - ۴- هرگونه توسل به خشونت علیه هر نژاد یا گروهی از افراد از رنگ با گروه قومی دیگر
 - ۵- تحریک به چنین اقداماتی؛
 - ۶- مساعدت به نژادپرستی و اقدامات نژادپرستی، من جمله تبعیض نژادی.
- «البته مفاد ماده ۴ قابلیت اجرایی ندارد: بدین صورت که آن‌ها نیاز به پیاده‌سازی در قانون ملی دارند، و این ماده دولت‌ها را به تعهدات مثبت ملزم می‌کند؛ و طبق بخش دوم نیازمند این است که دولت‌ها، مشارکت در سازمان‌هایی که تبعیض نژادی را ترویج می‌دهد و یا تحریک می‌کند را یک جرم کیفری بشناسند، درحالی‌که آن سازمان‌ها، خود باید غیرقانونی و ممنوع شناخته شوند.
- دومین بخش این ماده «اشاعه‌ی افکار مبتنی بر برتری نژادی» نشان می‌دهد که این کنوانسیون تنها در رابطه با پیامدهای بالقوه‌ی ترویج (تبعیض واقعی، نفرت یا خشونت) نیست؛ کنوانسیون، افکار خاص را هدف قرار می‌دهد، صرف نظر از اینکه آیا آن‌ها تحریک یا توهین را بیان می‌کنند؛ زیرا ایجاد یک فضای تنفر نژادی به خودی خود به تبعیض خواهد انجامید.
- با این تفاسیر، بسیاری از دولت‌ها حق شرط گذاشته‌اند و یا اظهارات ماده ۴ را تفسیر کرده‌اند، اگرچه حق شرط نباید "باهدف و منظور کنوانسیون ناسازگار باشد" (Lucia, Adriana, 2006, p44) در این میان حتی نهادهای بین‌المللی از قبیل گزارشگر ویژه‌ی سازمان ملل در زمینه‌ی آزادی عقیده و بیان اظهاراتی را مطرح کرده‌اند که درواقع ناقض ماده ۴ است: «هیچ شخصی نباید به دلیل ترویج خشونت مجازات شود مگر اینکه ثابت شود که این عمل را باهدف تحریک به تبعیض، خصومت یا خشونت انجام داده است» (Joint Statement on Racism and the Media, 2001, p47).
- «در نهایت می‌توان گفت ماده ۴ به قصد نیاز دارد؛ بنابراین بیانات و ترویج، صرف نظر از حالت ذهنی یک شخص باید ممنوع شوند» (Lucia, Adriana, Op.cit).

۵-۳- قطع‌نامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد

شورای امنیت سازمان ملل متحد همچنین به تحریک به تروریسم پرداخته است. که در ادامه به برخی از قطع‌نامه‌های مربوطه پرداخته می‌شود.

۱-۳-۵- قطعنامه ۱۶۲۴ شورای امنیت سازمان ملل متحد

«با توجه به اینکه تحریک به اقدامات تروریستی با انگیزه‌ی افراطی‌گری و تعصب، یک خطر جدی فزاینده‌ای برای بهره‌وری از حقوق بشر ایجاد می‌کند» شورای امنیت در قطعنامه‌ی ۱۶۲۴ به دولت‌ها ابلاغ کرد «اتخاذ اقدامات ذیل که با تعهداتشان تحت حقوق بین‌الملل متناسب و منطبق باشد:

- ممنوعیت تحریک به اقدام یا اقدامات تروریستی؛
- جلوگیری از اقدام یا اقدامات تروریستی؛
- ایجاد فضایی ناامن برای اشخاص با توجه به اینکه اطلاعات موثق و مرتبطی علیه آن‌ها وجود دارد که آن‌ها مرتکب اقدام یا اقدامات تروریستی شده‌اند.»

7. UN International Convention on the Elimination of All forms of Racial Discrimination (CERD), Article 4.

در قطعنامه اصطلاح « تحریک » بیش از این تعریف نمی‌شود، به‌طوری‌که مشخص نیست که آیا این اصطلاح تحریک غیرمستقیم را دربرمی‌گیرد یا خیر؛ لیکن باید به این نکته اشاره کرد که مقدمه نیز بیان می‌کند « تلاش در توجیه یا تجلیل اقدامات تروریستی ممکن است اقدامات تروریستی بیشتر را تحریک کند». بنابراین علاوه بر اینکه اقدامات باید مطابق با تعهدات حقوق بین‌المللی دولت‌ها باشد، باید متناسب با اشارات مقدمه و همچنین ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر باشد؛^(UDHR, Art. 19) نکته‌ی دیگری که رعایت آن برای کشورهای متعاهد ضروری است این است که محدودیت‌های آزادی بیان باید توسط قانون ایجادشده باشد و همچنین لازم است بر اساس مندرجات بند ۳ ماده ۱۹ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی باشد (Resolution 1624, Adopted by the Security Council).

۲-۳-۵- قطعنامه ۲۱۷۰ شورای امنیت

شورای امنیت در مقدمه‌ی قطعنامه مزبور نگرانی خود را نسبت به استفاده‌ی روزافزون تروریست‌ها و حامیان آن‌ها از فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی جدید در جامعه جهانی شده‌ی کنونی ابراز می‌کند؛ به‌ویژه آنکه آن‌ها از این فناوری‌ها - به‌خصوص اینترنت - برای جذب نیروها، تحریک به ارتکاب اعمال تروریستی، تأمین مالی و برنامه‌ریزی این اقدامات استفاده می‌کنند؛ لذا ضروری می‌داند که « دولت‌های عضو با همکاری یکدیگر، مانع سوءاستفاده‌ی تروریست‌ها از این فناوری شوند. بااین‌حال، چنین اقداماتی باید " با رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برابر تعهدات حقوقی بین‌المللی دولت‌ها » اتخاذ گردد.

درنتیجه، ازآنجاکه گروه‌های افراطی و تروریستی، رسانه‌های ارتباطی را به‌منظور اهدافی ازجمله هراس افکنی، عملیات ضد صلح و امنیت بین‌المللی و ترویج تنفر به کار می‌گیرند که آشکارا مغایر حقوق بین‌الملل است، قطعنامه ۲۱۷۰ دولت‌های عضو را برابر ماده ۲۵ منشور، « ملزم می‌سازد مانع هرگونه بهره‌برداری گروه‌های مزبور از ابزارهایی همچون اینترنت شوند.»^(Security Council Adopts Resolution 2170)

۶- نتیجه

ترویج خشونت و افراطی‌گری در حقوق بین‌الملل هرگونه تحریک به نفرت و تبعیض و توهین گروهی را دربرمی‌گیرد، چه این تحریک از طریق سخنرانی در یک همایش یا گردهمایی باشد و چه از طریق نوشته در کتاب یا بروشور باشد و چه از طریق نمایش در یک فیلم یا تئاتر یا از طریق نقاشی یا حتی با استفاده از حرکات و اشاره. این نفرت به‌صورت عام معنا می‌شود، و خاستگاه نژادی، ملی، مذهبی، جنسیتی، رنگ، قومیتی را دربرمی‌گیرد. علاوه بر این اسناد حقوق بین‌المللی، دولت‌ها را متعهد به مبارزه با خشونت و افراطی‌گری نموده و از دولت‌ها خواسته است به اتخاذ قوانینی در باب ممنوعیت و جرم‌انگاری ترویج خشونت و افراطی‌گری کرده‌اند؛ و برای عاملین خشونت و افراطی‌گری مجازات‌هایی اعمال نمایند. بنابراین دولت‌ها طبق اسناد بین‌المللی مسئولیت دارند تا با همکاری یک دیگر اقداماتی در جهت محو خشونت و افراطی‌گری قدم بردارند. ویژگی اساسی و مهم این قوانین این است که گاهی اوقات اجازه‌ی پیگرد قضایی را می‌دهند، حتی در مواردیکه جرم تحریک و تشویق به‌صورت ناتمام ارتکاب یافته باشد. ایران نیز مانند دیگر کشورها دست به فعالیت‌هایی در راستای کاهش ترویج خشونت زده است از جمله، منشور حقوق شهروندی، بیانیه پارلمانی ریاست جمهوری.

منابع

۱. عاملی (دبیر کل مجمع جهانی صلح اسلامی)، کارگاه آ «وزشی نقش ارزش‌های فرهنگی در مبارزه با تروریسم و خشونت.
 ۲. چادری، اهمیت آموزش و تأثیر برنامه‌های آموزشی، کارگاه آموزشی نقش ارزش‌های فرهنگی در مبارزه با تروریسم و خشونت.
 ۳. حسین مهر پور، حقوق بشر در اسناد بین‌المللی و موضع جمهوری اسلامی ایران، انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۸۶، چاپ دوم.
 ۴. سید اصغر، میر جعفری و غلامحسین بیابانی، درآمدی بر خشونت و جرایم خشونت‌بار، مجله کارگاه بهار، ش ۲، دوره دوم، ۱۳۸۷.
 ۵. محمد بن مکرم، ابن منظور، لسان العرب، قم، نشر ادب الحوزه، ج ۱۳.
 6. Abigail, Levin, The Cost of Free Speech (Ponography, Hate Speech, and their Challenge to Liberalism), Palgrave Macmillan, New York, 2010, p.p.177, 178.
 7. Davies, Lynn. "Educating against Extremism: Towards a Critical Politicisation of Young People". International Review of Education.2009
 8. House of Commons, Preventing Violent Extremism, Sixth Report of Session 2009–10, pp 53-60.
 9. Jan Björklund, Action plan to safeguard democracy against violence-
 10. Joint Statement on Racism and the Media by the UN Special Rapportur on Freedom of Opinion and Expression, the OSCE Representative on Freedom of the Media and the OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression, London, 27 February, 2001.
 11. Joint Statement on Racism and the Media by the UN Special Rapportur on Freedom of Opinion and Expression, the OSCE Representative on Freedom of the Media and the OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression, London, 27 February, 2001
 12. Katharine, Gelber, Speaking Back (The free speech versus hate speech debate), John Benjamine Publishing Company, 2002,
 13. Kevin, W.Saunders, Degradation (What the History of Obseemity Tells Us about Hate Speech), New York University, 2011,
 14. Nicholas, Wolfson, Hate Speech, Sex Speech, Free Speech, Library of Congress Cataloging, 1997,
 15. promoting extremism, Birgitta Ohlsson (Swedish Ministry of Justice), Stockholm, 8 December 2011, 40-50
 16. Resolution 1624, Adopted by the Security Council at it's 5261 meeting, S / RES / 1624, 14 September 2005.
 17. Security Concil Adopts Resolution 2170 (Condemning Gross, Widespread Abuse of Human Rights by Extremist Groups in Iraq, Syria), 2014.
 18. Stephanie, Farror, Molding The Matrix: The Historical and Theoretical Foundations of International Law Concerning Hate Speech,
 19. UN International Convention on the Elimination of All forms of Racial Discrimination (CERD
 20. Younis, Sara Zeiger, Anne Aly, Peter R. Neumann, Hamed El Said, Martine Zeuthen, Peter Romaniuk, Mariya Y. Omelicheva, James O. Ellis, Alex P. Schmid, Kosta Lucas, Thomas K. Samuel, Clarke R. Jones, Orla Lynch, Ines Marchand, Myriam Denov, Daniel Koehler, Michael J. Williams, John G. Horgan, William P. Evans, Stevan Weine, Ahmed (2015-09-22)..
- ج: سایت ها
21. <http://www.farsnews.com/>.
 22. <http://pajoohe.ir/>
 23. <https://www.theatlantic.com/international/archive/2015/02/obama-violent-extremism-radical-islam/385700/>